

MINISTERSTWO ROLNICTWA

I ROZWOJU WSI

Podsekretarz Stanu

Rafał Romanowski

Znak sprawy: SSO.dws.073.17.2018

Warszawa, dnia 26 lipca 2018 r.

Pan

Leszek Grała

Prezes Dolnośląskiej Izby Rolniczej

W związku ze Stanowiskiem Dolnośląskiej Izby Rolniczej z dnia 12 czerwca 2018 r. w sprawie niektórych problemów występujących w rolnictwie, poniżej przedstawiam informacje dotyczące wymienionych w stanowisku kwestii:

1. Wdrożenie mechanizmów prawnych i finansowych, na realizację działań związanych z tworzeniem systemu małej retencji wodnej kraju.

W ramach prac nad *Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju*, z inicjatywy Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, został zgłoszony i przyjęty do realizacji projekt strategiczny „Woda dla rolnictwa”. Celem projektu, jest poprawa stabilności i ciągłości produkcji rolniczej w warunkach okresowych niedoborów i nadmiarów wody, w tym przede wszystkim wsparcie gospodarstw rodzinnych w budowie, odbudowie i prawidłowym wykorzystaniu urządzeń melioracyjnych dla poprawienia warunków produkcji, powiększenia retencji wodnej oraz osiągnięcia efektów środowiskowych. Projekt przewiduje m.in. wsparcie dotyczące w szczególności budowy lub odbudowy urządzeń melioracyjnych zwiększających retencję wody na gruntach rolnych, a także ograniczających występowanie lokalnych podtopień. W ramach projektu, podejmowane są działania na rzecz zapewnienia finansowania ze środków Polityki Spójności budowy i odbudowy urządzeń melioracyjnych, związanych z rozwojem retencji na obszarach wiejskich. Możliwość finansowania tych zadań, została już przewidziana w niektórych Regionalnych Programach Operacyjnych. Pełna realizacja projektu, jest uzależniona od podjęcia działań przez Ministra Inwestycji i Rozwoju, odpowiedzialnego za zapewnienie środków na realizację urządzeń melioracji

wodnych z Polityki Spójności oraz Prezesa Wód Polskich, właściwego w sprawach programowania i realizacji inwestycji, z uwzględnieniem potrzeb rolnictwa.

2. Wdrożenie programu wapnowania gleb.

W odniesieniu do zagadnień związanych z ustanowieniem programów na dofinansowanie wapnowania gleb w kontekście realizacji celów dyrektywy azotanowej, należy mieć na uwadze, że wymagania w zakresie prowadzenia wydajnej, ale bezpiecznej produkcji rolnej powodują, że produkcja ta powinna być prowadzona na glebach o uregulowanym odczynie i odpowiedniej zawartości makro- i mikroelementów. Zakwaszenie gleb, stanowi dzisiaj jeden z najważniejszych elementów chemicznej degradacji gleb w Polsce. Szacuje się, że ok. 50% użytków rolnych wymaga uregulowania odczynu. Ze względu na utrzymujące się niekorzystne wskaźniki dot. poziomu zakwaszenia gleb Polski i niski poziom zużycia nawozów wapniowych (ok. 40 kg/ha w ostatnich 10-ciu latach), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi podejmuje działania na rzecz zmiany praktyk rolniczych, mających na celu zwiększenie areału gleb poddanych zabiegowi odkwaszenia.

Jednym z takich działań jest zabieganie o poparcie w resorcie środowiska na rzecz uruchamiania wsparcia finansowego z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) i wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW). W ramach prowadzonej korespondencji w tym zakresie, Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi w październiku 2017 r. przesłał do Ministra Środowiska opracowanie Instytutu Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – PIB w Puławach, pt.: „*Środowiskowe aspekty zakwaszenia gleb w Polsce*”, celem wypracowania rozwiązań, umożliwiających dofinansowanie programów wapnowania gleb z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej. Minister Środowiska w piśmie DFE-I.73.5.2017.JK z dnia 04 lipca br. (w tym do Zarządu Dolnośląskiej Izby Rolniczej), przedstawił następujące stanowisko „*w sytuacji, kiedy wojewódzkie fundusze uznają, że wapnowanie gleb może przyczynić się do polepszenia jakości środowiska, a ponadto udowodnione zostaną środowiskowe przesłanki wykonania takiego zabiegu - Ministerstwo Środowiska nie identyfikuje zasadniczych przeszkód dla wsparcia tego typu przedsięwzięć.*” Jednocześnie Minister Środowiska zastrzegł, iż nie jest organem sprawującym bezpośredni nadzór nad działalnością wojewódzkich funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej, w związku z tym, zalecił w pierwszej kolejności kontakt z władzami odpowiednich wojewódzkich funduszy, w celu przedstawienia im szczegółowych informacji, które uzasadniałyby przeznaczenie środków związanych z ochroną środowiska, na zabiegi związane z wapnowaniem gleb.

Informuję, że zgodnie z dokumentem „*Priorytety Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2018-2019 w aspekcie Programu Działań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi na lata 2015-2019 oraz Paktu dla obszarów wiejskich na lata 2017-2020 (2030)*”, jako cel priorytetowy

określono „Propagowanie i wspieranie inicjatyw prowadzących do uruchamiania programów finansowania zabiegu wapnowania gleb”. W ramach tego priorytetu, prowadzone będą działania mające na celu umożliwienie wdrożenia programu finansowania zabiegów wapniowania gleb oraz kontynuację innych działań informacyjnych i doradczych dla rolników, na rzecz zmiany praktyk rolniczych skutkujących zwiększeniem areału gleb, które poddawane są zabiegowi wapnowania, w oparciu o analizy próbek gleb i precyzyjne zalecenia nawozowe.

3. Ograniczenie finansowania rolnictwa w ramach budżetu WPR na następny okres programowania 2021-2027.

Pragnę podkreślić, że resort rolnictwa podziela negatywne stanowisko wyrażone przez Walne Zgromadzenie Dolnośląskiej Izby Rolniczej w zakresie ograniczenia finansowania rolnictwa w ramach budżetu WPR w okresie programowania 2021-2027. Polska administracja była i jest aktywna w prowadzonej na forum Unii Europejskiej dyskusji, przygotowując m.in. analizy dotyczące potrzeby zapewnienia odpowiedniego budżetu na realizację WPR, z uwagi na wysoką europejską wartość dodaną tej polityki, a także dokument rządowy prezentujący polską wizję jej przyszłego kształtu (przekazany Komisji Europejskiej w ramach konsultacji publicznych). Ponadto Rząd RP, w stanowisku przyjętym przez Komitet do Spraw Europejskich w dniu 25 stycznia 2018 r. w odniesieniu do komunikatu KE „Przyszłość rolnictwa i produkcja żywności” podkreślił, że silna WPR, mająca wymiar gospodarczy, środowiskowy i społeczny, wymaga silnego finansowania z budżetu UE.

W dniu 2 maja 2018 r. KE przedstawiła pakiet dokumentów, dotyczących kształtu wieloletnich ram finansowych (WRF), w tym m.in.: komunikat Nowoczesny budżet dla Unii, który chroni, wspiera i broni wieloletnie ramy finansowe na lata 2021-2027 (dokument COM(2018)321 final). Polska krytycznie oceniła propozycję cięcia wydatków na WPR, w tym redukcję budżetu WPR w II filarze, szczególnie mniej zamożnym państwom członkowskim UE. Dlatego na posiedzeniu Rady UE do Spraw Ogólnych, które odbyło się w dniu 14 maja 2018 r., przedstawiciel Polski wyraził sprzeciw dla proponowanego zmniejszenia realnych wydatków na WPR. W projekcie stanowiska Rządu RP oceniającym pakiet legislacyjny, zaprezentowany przez KE w dniu 1 czerwca br. reformujący WPR po 2020 roku, Rząd RP opowiada się przeciwko zmniejszeniu poziomu unijnego finansowania WPR. Wspólna polityka rolna wymaga odpowiednich nakładów, ponieważ jest jednym z fundamentów jednolitego rynku UE, ma swoje umocowanie traktatowe, spełnia kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa żywnościowego Europy i promowania rozwoju obszarów wiejskich, a także w realizacji ambitnych unijnych celów środowiskowo-klimatycznych. Zdaniem Rządu RP, proponowana redukcja budżetu WPR jest dalece nieuzasadniona, biorąc także pod uwagę liberalną agendę handlową UE, według której umowy o wolnym handlu są zawierane z partnerami, którzy są dużymi producentami i eksporterami rolnymi, o często niższych niż w UE standardach produkcji (środowiskowych,

dotyczących dobrostanu zwierząt) i tym samym niższych kosztach produkcji. Zmniejszenie budżetu WPR połączone z rozszerzeniem jej zadań, może być zagrożeniem dla europejskiego modelu rolnictwa, opartego na gospodarstwach rodzinnych i zrównoważonych metodach produkcji. Ambitny plan KE zakłada, że przed majem 2019 r., negocjacje WRF zostaną zakończone. Rząd RP będzie nadal zabiegał, aby w dyskusji dotyczącej finansów UE, w tym nakładów na WPR po 2020 roku, ostateczny wynik negocjacji zapewniał rozwiązania, które pozwolą na zapewnienie dalszego zrównoważonego rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich w Polsce, przy odpowiednim wsparciu WPR.

Rząd RP ma krytyczne stanowisko do wielu elementów propozycji KE dotyczących przyszłej WPR, w tym poziomu jej finansowania. Propozycje KE są jednak punktem wyjściowym negocjacji i możliwa jest ich zmiana w ramach dyskusji i przy współpracy z innymi państwami członkowskimi. W tym kontekście resort rolnictwa liczy również, że polskie organizacje środowisk rolniczych, także będą zabiegały na forum europejskim, szczególnie w ramach współpracy w takich organizacji jak COPA i COGECA, o zwiększanie środków finansowych na Wspólną Politykę Rolną po 2020.

4. Zmiany w ustawie o kształtowaniu ustroju rolnego oraz ustawie o gospodarowaniu nieruchomościami Skarbu Państwa.

Od wejścia w życie ustawy z dnia 14 kwietnia 2016 r. o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. z 2018 poz. 869), nastąpiła zmiana polityki Państwa w zakresie gospodarowania mieniem Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa. Podstawową formą rozdysponowania państwowych gruntów stała się dzierżawa, a nie jak w ubiegłych latach sprzedaż. Podstawowym rodzajem przetargów na dzierżawę gruntów rolnych, są przetargi ograniczone (w tym również przetargi ograniczone ofert pisemnych), w których mogą uczestniczyć wyłącznie rolnicy indywidualni, zamierzający powiększyć lub utworzyć gospodarstwo rodzinne. Z zapewnień Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa wynika, że dokłada on wszelkich starań, aby grunty pozostające w Zasobie WRSP były wydzierżawiane rolnikom indywidualnym sprawnie i szybko, nie tylko dla zagwarantowania bezpieczeństwa żywnościowego kraju, ale i bezpieczeństwa ekonomicznego rolników i ich rodzin. Obowiązujące w KOWR zasady rozdysponowywania gruntów Zasobu, poddane zostały konsultacjom społecznym, w których udział wzięli m.in. przedstawiciele Krajowej Rady Izb Rolniczych. W trakcie tych spotkań, ustalono i zaakceptowano zmiany w zasadach dotyczących kryteriów oceny ofert składanych przez rolników indywidualnych w przetargach ograniczonych ofert pisemnych, na dzierżawę gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Od dnia wejścia w życie przepisów ustawy o wstrzymaniu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz o zmianie niektórych ustaw, na wybór najkorzystniejszej oferty w przetargu ograniczonym, nie ma już wpływu wysokość czynszu dzierżawnego za

przedmiot dzierżawy. Czynnosc w takim przetargu jest stały i obecnie ustalany jest na podstawie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 1 sierpnia 2016 r. w sprawie sposobu ustalania wysokości czynszu dzierżawnego w umowach dzierżawy nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa (Dz. U. z 2016 poz. 1186).

Zgodnie z ustawą o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa, umowy dzierżawy zawierane są na czas oznaczony. Długość okresu zależy od charakteru i przeznaczenia nieruchomości (rolna zabudowana albo niezabudowana, pod budowę i eksploatację elektrowni wiatrowych, wydobywanie kruszyw itd.). Przy ustalaniu okresu dzierżawy, który w przypadku rolników indywidualnych, dla stabilności funkcjonowania ich gospodarstw rodzinnych, co do zasady wynosi 10 lat, uwzględniana jest możliwość udziału dzierżawcy w programach finansowanych albo współfinansowanych ze środków pomocowych. Wdzierżawienie nieruchomości rolnych na okres dłuższy niż 10 lat, z wyjątkiem nieruchomości pod budowę i eksploatację elektrowni wiatrowych, może nastąpić w szczególnych sytuacjach np. gdy:

- nieruchomość wymaga poniesienia znacznych nakładów finansowych, aby możliwe było prowadzenie na niej działalności,
- przedmiotem dzierżawy są nieruchomości stawowe lub też grunty, na których znajdują się plantacje kultur wieloletnich,
- przemawiają za tym względy społeczno-gospodarcze (np. możliwość stworzenia nowych miejsc pracy, profil produkcji).

W procedurze przedłużania dzierżawy, wprowadzono stosowne preferencje, korespondujące z obowiązującą polityką państwa w zakresie rozwoju gospodarstw rodzinnych. Co do zasady, umowy dzierżawy zawarte z rolnikami indywidualnymi w rozumieniu ustawy UKUR, są wydłużane na okres do 15 lat, co nie oznacza, że okres ten nie może być dłuższy. Wnioski dzierżawców zgłaszających chęć wydłużenia takich umów są analizowane, a decyzja o wydłużeniu dzierżawy (długość okresu dzierżawy, powierzchnia ewentualnych włączeń), uzależniona jest od szeregu czynników takich jak:

- czy dzierżawione działki objęte są programem współfinansowanym ze środków UE, którego przerwanie może spowodować negatywne skutki finansowe dla obecnego dzierżawcy,
- czy na danym terenie występuje i w jakim natężeniu zapotrzebowanie na grunty, zgłaszane przez rolników (osoby fizyczne), np. na podstawie przetargów przeprowadzonych w ostatnim okresie na grunty z danej gminy i gmin graniczących oraz informacje pozyskane ze środowisk rolniczych reprezentujących rolników na danym terenie,
- jaka jest powierzchnia wolnych gruntów Zasobu znajdujących się na terenie gminy, gdzie położona jest dzierżawiona nieruchomość lub gmin graniczących, w tym wyłączone w ramach 30%, które mogą być przeznaczone dla rolników indywidualnych,
- czy dzierżawca wywiązuje się z obowiązków wynikających z umowy dzierżawy i nie ma przeszkód formalno-prawnych do jej wydłużenia,

- czy dzierżawca posiada status rolnika indywidualnego w świetle przepisów ustawy o kształtowaniu ustroju rolnego,
- powierzchnia gruntów wchodzących w skład gospodarstwa dzierżawcy, a w przypadku osób posiadających rozdzielność majątkową – dodatkowo jaka jest powierzchnia gruntów rolnych w gospodarstwie małżonka,
- powierzchnia gruntów nabytych z Zasobu przez dzierżawcę i jego małżonka oraz ilości i powierzchni innych czynnych umów dzierżawy gruntów Zasobu,
- skala produkcji zwierzęcej (ilości i rodzaju utrzymywanych zwierząt) w gospodarstwie rolnym dzierżawcy,
- liczba zatrudnionych przez dzierżawcę pracowników na podstawie umowy o pracę w jego gospodarstwie rolnym.

Mimo, że rolnictwo już nie dominuje na polskiej wsi, a odsetek pracujących w tym sektorze spadł z 25 proc. do 13 proc., to z roku na rok jest ono coraz silniejsze. Dzięki skutecznemu wykorzystaniu potencjału gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa oraz przyznanych środków pomocowych dla rolników, polskie rolnictwo przeszło prawdziwą metamorfozę. Dzieje się tak za sprawą stosunkowo łatwego i taniego dostępu rolników do dzierżawy nieruchomości rolnych Skarbu Państwa. W przeciwieństwie do transakcji kupna, dzierżawa nie wymaga angażowania tak znacznego kapitału. Kapitał ten można przeznaczyć na zakup innych, trwałych i obrotowych środków produkcji. Na polskiej wsi zwiększyły się inwestycje w nowoczesny sprzęt, produkcja jest obecnie zdecydowanie bardziej wydajna i opłacalna, a sami rolnicy stali się sprawnymi przedsiębiorcami świetnie zorientowanymi w swojej branży. Dlatego potrafią konkurować swoimi płodami rolnymi i wyrobami już nie tylko w Europie, ale i na świecie.

Pomimo akceptacji ze strony Krajowej Rady Izb Rolniczych ustalonych wspólnie zasad oceny kryteriów, to jednak w dalszym ciągu do Centrali KOWR, jak również do jednostek terenowych trafiają postulaty, dotyczące zmian w przyjętych rozwiązaniach. W tej sprawie na spotkaniu, które odbyło się w dniu 19.06.2018 r. pomiędzy przedstawicielami KOWR i przedstawicielami niektórych wojewódzkich izb rolniczych przy udziale m.in. Prezesa Krajowej Rady Izb Rolniczych, zostało przekazanych ustnie szereg uwag i postulatów (w szczególności ze strony Zachodniopomorskiej Izby Rolniczej), dotyczących obecnie obowiązujących regulacji, w zakresie rozdysponowywania gruntów rolnych Skarbu Państwa. W trakcie spotkania ustalono, że uwagi i postulaty Krajowej Rady Izb Rolniczych, zostaną zredagowane i w formie pisemnej przekazane do Centrali KOWR. Oddział terenowy KOWR podając do publicznej wiadomości wykaz nieruchomości przeznaczonych do zagospodarowania, analizuje wnioski osób zainteresowanych daną formą przetargu. Jeśli w okresie publikacji wykazu na dzierżawę nieruchomości rolnych Zasobu nie wpłyną wnioski, to wówczas przetarg co do zasady ma formę ustną licytacyjną. Dopiero po wpłynięciu wniosków, dyrektor oddziału terenowego KOWR decyduje, czy przetarg powinien mieć formę ofert pisemnych. W niektórych OT KOWR, w porozumieniu z Radą

Spółeczną ustalono, że przetargi ofert pisemnych co do zasady, będą organizowane na nieruchomości rolne powyżej ustalonej minimalnej powierzchni.

Zarówno Oddział Terenowy KOWR we Wrocławiu, jak i Centrala KOWR, w przesyłanej do Dolnośląskiej Izby Rolniczej (DIR) korespondencji informowała, że Oddział podejmował działania, celem wydzierżawiania nieruchomości w trybie przetargów ustnych, co do których nie było przynajmniej dwóch wniosków o zorganizowanie przetargów ofertowych. Takie działanie podyktowane było również faktem, że Oddział posiada dużą powierzchnię gruntów, przeznaczonych do zagospodarowania. Należy mieć na względzie, że oddziały terenowe KOWR kontynuowały przetargi ogłoszone przed dniem wejścia w życie nowego Zarządzenia Dyrektora Generalnego KOWR nr 28/2018/Z i nie odstępowały od przetargów ustnych licytacyjnych, jeśli z wnioskiem takim już po ogłoszeniu przetargu występowali rolnicy. Ze względu na zbliżający się okres wegetacyjny i umożliwienie przyszłym dzierżawcom wykonanie prac w sezonie wiosennym oraz złożenie wniosków o płatności bezpośrednie, zdaniem KOWR nie było podstaw do odstąpienia od ogłoszonych już przetargów.

W odniesieniu do nieruchomości zabudowanych czy też nierolnych, szczególnie położonych w granicach administracyjnych miast, zgodnie z obowiązującym Zarządzeniem Dyrektora Generalnego KOWR nr 103/2017/Z, decyzja o formie przetargu jest podejmowana przez Dyrektora Oddziału Terenowego KOWR, ale nie ma przeszkód, aby wcześniej była skonsultowana z Radą Spółeczną. KOWR wielokrotnie zwracał uwagę w przekładanych do Dolnośląskiej Izby Rolniczej pismach, że przetargi na dzierżawę małych powierzchni, nie cieszą się aż tak dużym zainteresowaniem rolników i w niewielkim stopniu wpływają na powiększanie gospodarstw rodzinnych. Zarówno OT KOWR we Wrocławiu, jak i Centrala KOWR, niejednokrotnie informowały DIR, że przetargi ofert pisemnych, nie w każdym przypadku są najlepszą formą rozdysponowania gruntów rolnych Zasobu, na co również zwracali uwagę przedstawiciele organizacji rolniczych uczestniczący w pracach Rad Spółecznych działających przy oddziałach terenowych KOWR. Jednocześnie pragnę zapewnić, że potrzeba wprowadzenia zmian przepisów prawa dotyczących dzierżawy gruntów rolnych, zgłoszona przez Dolnośląską Izbę Rolniczą, będzie szczegółowo przeanalizowana.

5. Nowelizacja ustawy Prawo łowieckie

Odnosząc się do stanowiska Walnego Zgromadzenia Dolnośląskiej Izby Rolniczej w sprawie nowelizacji ustawy Prawo Łowieckie uprzejmie informuję, że właściwym w tym zakresie jest Minister Środowiska.

Jednocześnie informuję, że Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi wnioskowało do Ministerstwa Środowiska - resortu wiodącego w kwestii szacowania szkód w uprawach wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt, o zmianę przepisów następujących rozporządzeń Ministra Środowiska:

- z dnia 8 lutego 2018 r. w sprawie szacowania szkód wyrządzonych przez niektóre gatunki zwierząt objętych ochroną gatunkową oraz
- z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych.

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi stoi na stanowisku, że należy zrezygnować z obecnie obowiązującego uzależniania wysokości odszkodowania od terminu, w którym szkoda wystąpiła tj. rezygnacja ze stosowania współczynników korygujących w przypadku wyrządzenia szkód po 15 kwietnia. W przypadku szkód wyrządzonych w uprawach polowych do połowy kwietnia, istnieje możliwość wykorzystania danego gruntu, w celu ponownych zasiewów, a następnie zbioru określonego plonu. Dlatego też, w opinii MRiRW istnieje uzasadnienie dla zastosowania współczynnika korygującego. W połowie kwietnia, upływają terminy agrotechniczne siewu/sadzenia większości uprawianych w Polsce roślin. W związku z tym określonej powierzchni nie da się ponownie wykorzystać pod uprawę w danym roku. Producent rolny, który stracił swój plon po upływie terminów agrotechnicznych, ponosi zatem szkodę w wysokości odpowiadającej wartości nie zebranych, dojrzałych płodów rolnych, bez względu na to, w jakim okresie w trakcie wegetacji nastąpiła ta szkoda. W przypadku szkód, producent rolny musi ponieść również koszty związane ze zbiorem i transportem zniszczonego plonu. Dlatego też, w przypadku strat zbóż, roślin okopowych, warzyw i innych roślin jednorocznych, a także wieloletnich upraw polowych, ceny rynkowej płodów rolnych nie należy pomniejszać, jak ma to miejsce obecnie, o nieponiesione koszty zbioru i transportu.

6. Wsparcie rolnictwa na obszarach górskich i podgórskich.

Wprawdzie w Polsce nie ma wydzielonego programu pomocowego skoncentrowanego jedynie na obszarach górskich, niemniej jednak funkcjonują płatności w ramach I filara WPR, jak również Programy Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz na lata 2014-2020 (PROW), obejmujące swoim zasięgiem obszar całego kraju. Instrumenty te przewidują możliwość uzyskania płatności przez rolników, niezależnie od tego w jakiej części Polski posiadają oni swoje gospodarstwa. Poszczególne działania i płatności są tak skonstruowane, aby odpowiadały różnym warunkom środowiskowym, a rolnik mógł wybrać najlepszą opcję, dostosowaną wymaganiami do specyfiki jego gospodarstwa rolnego.

Rolnicy prowadzący działalność rolniczą na obszarach górskich i podgórskich, mogą ubiegać się o płatności w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. Zgodnie z rozporządzeniem UE nr 1307/2013, płatności bezpośrednie są przyznawane w ramach określonych systemów wsparcia, wymienionych w załączniku nr 1 tego rozporządzenia, do których należą m.in.: jednolita płatność obszarowa, płatność redystrybucyjna (płatność dodatkowa), płatność z tytułu praktyk rolniczych korzystnych dla klimatu i środowiska (płatność za zazielenienie), płatność dla młodych rolników, dobrowolne wsparcie związane z produkcją oraz system dla małych gospodarstw.

W ramach dobrowolnego wsparcia związanego z produkcją, przyznawane są w Polsce m.in. płatności do: bydła, krów, owiec i kóz. Płatności te są skierowane do wszystkich hodowców bydła, krów, owiec i kóz w całym kraju i do wszystkich ras. Ponadto rolnicy zajmujący się chowem i hodowlą tych zwierząt, mogą korzystać na zasadach ogólnych z pozostałych, powszechnych ww. instrumentów wsparcia bezpośredniego dostępnych w Polsce.

Płatność do bydła przysługuje rolnikom posiadającym co najmniej 3 sztuki bydła (dowolnej płci) w wieku nieprzekraczającym 24 miesięcy. Przyznawana jest do liczby sztuk zwierząt kwalifikujących się do płatności w gospodarstwie, nie większej jednak niż 20 sztuk. Stawka płatności w kampanii roku 2017 wyniosła 291,03 zł/szt. Płatność do krów, przysługuje rolnikom posiadającym co najmniej 3 krowy w wieku ponad 24 miesięcy. Przyznawana jest do liczby sztuk zwierząt kwalifikujących się do płatności w gospodarstwie, nie większej jednak niż 20 sztuk. Stawka płatności w kampanii roku 2017 wyniosła 371,46 zł/szt. Płatność do owiec, przysługuje rolnikom posiadającym co najmniej 10 maciorek owczych w wieku co najmniej 12 miesięcy. Płatność ta, przyznawana jest do wszystkich maciorek w gospodarstwie (brak limitu). Stawka płatności w kampanii roku 2017 wyniosła 101,85 zł/szt. Płatność do kóz, przysługuje rolnikom posiadającym co najmniej 5 samic kozy w wieku co najmniej 12 miesięcy i przyznawana jest do wszystkich samic kóz w gospodarstwie (brak limitu). Stawka płatności w kampanii roku 2017 wyniosła 60,08 zł/szt.

Jednym z instrumentów PROW 2014-2020 dedykowanym obszarom górskim i podgórskim, jest działanie *Płatności dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami (ONW)*. Wsparcie w ramach tego działania, udzielane jest w celu zrekompensowania istniejących utrudnień w produkcji rolnej na obszarach górskich i podgórskich, w stosunku do gospodarstw położonych poza granicami tych terenów. Płatności ONW, są to płatności ryczałtowe, jednoroczne, do hektara gruntów. Są one dostępne dla wszystkich gospodarstw zlokalizowanych w Polsce, w wyznaczonych typach ONW.

Jako ONW typu górskiego, zalicza się gminy i obręby ewidencyjne, w których ponad połowa użytków rolnych jest położona powyżej 500 m n.p.m. W latach 2014-2020, do terenów tych zaliczane są obszary, które zostały wyznaczone na potrzeby okresu programowania 2007–2013. Mając na uwadze, że na terenach tych występuje duże rozdrobnienie gospodarstw i odłogowanie ziemi, w ramach PROW 2014-2020 wysokość stawki zwiększono o 40% w stosunku do poprzedniego okresu programowania i wynosi ona obecnie 450 zł/ha. Jako ONW typu specyficznego, uznaje się gminy i obręby geodezyjne rejonów podgórskich, gdzie co najmniej 50% powierzchni użytków rolnych znajduje się powyżej 350 m n.p.m. Do obszarów tych zalicza się gminy i obręby ewidencyjne, które zostały wyznaczone na potrzeby ustawy z dnia 15 listopada 1984 o podatku rolnym (Dz. U. z 1984 r. Nr 52, poz. 268, z późn. zm.). Stawka płatności dla tych obszarów wynosi 264 zł/ha.

Kolejnym instrumentem, który ma istotne znaczenie dla obszarów górskich, jest działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne PROW 2014-2020. Działanie to promuje praktyki przyczyniające się do zrównoważonego gospodarowania gruntami oraz ochrony różnorodności biologicznej, poprzez ochronę cennych siedlisk przyrodniczych i zagrożonych gatunków ptaków, ochronę zagrożonych zasobów genetycznych roślin uprawnych i zwierząt gospodarskich, a także ochronę różnorodności krajobrazu. Spośród 7 pakietów DRŚK, na szczególną uwagę w kontekście obszarów górskich zasługują:

- Pakiet 4. *Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000* - ukierunkowany na zachowanie i ochronę charakterystycznych dla obszarów górskich siedlisk przyrodniczych, takich jak: półnaturalne łąki świeże, murawy kserotermiczne, ciepłolubne i bliźniczkowe, półnaturalne łąki wilgotne oraz torfowiska alkaliczne,
- Pakiet 5. *Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000* – ukierunkowany podobnie jak pakiet 4 na zachowanie i ochronę charakterystycznych dla obszarów górskich siedlisk przyrodniczych,
- Pakiet 6. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie* - skierowany do rolników, którzy uczestniczą w ochronie zaniechanych w uprawach gatunków lub odmian gatunków roślin uprawnych. Do gatunków charakterystycznych dla obszarów górskich, które są wspierane w ramach tego pakietu, należą: owies szorstki, żyto krzyca, lnianka siewna (lnicznik siewny) i soczewica jadalna,
- Pakiet 7. *Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie* - celem tego pakietu, jest zachowanie rodzimych ras zwierząt zagrożonych wyginięciem poprzez wspieranie ich hodowli, zgodnie z programami ochrony zasobów genetycznych, prowadzonymi przez Instytut Zootechniki - Państwowy Instytut Badawczy w Balicach k/Krakowa. Wśród zwierząt gospodarskich wspieranych w ramach pakietu i typowych dla obszarów górskich, można wyróżnić bydło ras: polska czarno-biała, polska czerwono-biała i polska czerwona; konie rasy huculskie; owce ras: polska owca górską odmiany barwnej, cakiel podhalański, czarnogłówka i polska owca pogórza; świnie rasy złotnicka biała oraz kozy rasy karpacka.

Stawka płatności wynosi od 400 zł/ha do 1 964 zł/ha, natomiast stawka płatności dla zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt wynosi od 360 zł/szt. do 1 900zł/szt. rocznie.

Zrównoważony rozwój m.in. na obszarach górskich jest wspierany również w ramach działania Rolnictwo ekologiczne PROW 2014-2020. Działanie to promuje zrównoważoną produkcję roślinną i zwierzęcą oraz polega na wspieraniu dobrowolnych zobowiązań rolników, którzy podejmują się utrzymać lub przejść na praktyki i metody rolnictwa ekologicznego określone w przepisach unijnych. We wszystkich pakietach RE, zachowaniu walorów przyrodniczych obszarów rolniczych sprzyja zakaz przekształcania trwałych użytków zielonych w gospodarstwie rolnym i obowiązek zachowania elementów krajobrazu nieużytkowanych rolniczo, stanowiących ostoje przyrody. Stawka płatności wynosi od 428 zł/ha do 1 882 zł/ha.

Kolejnym działaniem pośrednio dedykowanym obszarom górskim, jest działanie zalesieniowe, wdrażane w ramach PROW 2014-2020. Przyczynia się ono m.in. do zapobiegania erozji gleb, co ma szczególne znaczenie dla obszarów górskich. W związku z tym stawka wsparcia na zalesienie dla obszarów z nachyleniem powyżej 12 stopni została zwiększona o ok. 20% w stosunku do gruntów o korzystnej konfiguracji i wynosi od 7 146 zł/ha do 7 624 zł/ha. Jednocześnie, w ramach kryteriów selekcji do objęcia pomocą, preferowane są grunty zlokalizowane na obszarach zagrożonych erozją wodną, czyli w efekcie głównie obszary górskie.

Instrumentem wsparcia dedykowanym rozwojowi bydła mięsnego w ramach PROW 2014-2020), jest „Modernizacja gospodarstw rolnych” obszar c, gdzie pomoc przyznawana jest dla gospodarstw rodzinnych o powierzchni użytków rolnych do 300 ha. Celem wsparcia jest zwiększenie rentowności i konkurencyjności gospodarstw w obszarze między innymi o rozwój produkcji bydła mięsnego. Beneficjent - rolnik (tj. osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której gospodarstwo położone jest na terenie Polski) prowadzący działalność rolniczą w celach zarobkowych lub grupa rolników. Wielkość ekonomiczna gospodarstwa (SO) 10-200 tys. euro. Rolnik może liczyć na dofinansowanie w wysokości do 50 proc. kosztów kwalifikowalnych (dla młodych rolników oraz grupy rolników tj. minimum dwóch producentów – dofinansowanie wynosi 60 proc.). Maksymalna wielkość wsparcia dla beneficjenta, na jedno gospodarstwo (w tym na realizację projektów zbiorowych), w okresie realizacji PROW 2014-2020 wynosi 500 tys. zł przy założeniu, że inwestycje dot. budowy, modernizacji budynków inwentarskich lub adaptacji innych istniejących w gospodarstwie budynków na budynki inwentarskie, lub budowy lub modernizacji magazynów paszowych w gospodarstwach, w których prowadzona jest produkcja zwierzęca.

W ramach przedmiotowego instrumentu w obszarze dot. rozwoju produkcji bydła mięsnego, wg danych na koniec kwietnia br. zostało podpisanych 352 umowy na kwotę 116,3 mln zł. Liczba gospodarstw objętych umowami wynosi 361. Na chwilę obecną zostało zakończonych 67 operacji. Całkowita wartość zakończonych operacji wynosi 44,3 mln zł.

Producenci bydła mięsnego, którzy nie zamierzają rozwijać produkcji mogą skorzystać z powyższego instrumentu pomocy w ramach obszaru d - na operacje związane z racjonalizacją technologii produkcji, wprowadzeniem innowacji, zmianą profilu produkcji, zwiększeniem skali produkcji, poprawą jakości produkcji lub zwiększeniem wartości dodanej produktu. Wielkość wsparcia w ramach tego obszaru wynosi 200 tys. zł.

Ponadto informuję, że w dniu 27 kwietnia br., została przyjęta - opracowana przez sektor wołowiny - strategia rozwoju rynku wołowiny „Polska Wołowina 2022”. Jest ona wynikiem podpisanego w grudniu 2016 r. przez branżę porozumienia. Ogólnym celem strategii jest zrównoważony rozwój polskiego sektora wołowiny, zapewniający producentom godziwe dochody. Strategia rozwoju sektora wołowiny, została wypracowana w ramach uszczegóławiania

Programu Rozwoju Głównych Rynków Rolnych w Polsce, który resort rolnictwa przyjął jesienią 2016 r. Strategia wpisuje się również w Projekty rozwoju branż, przewidzianych w ramach dokumentu strategicznego „Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju”.

Opracowana strategia obejmuje wspólne działanie całego sektora, mające na celu:

- trwały i zrównoważony rozwój sektora wołowiny, obejmujący działania zgodne z zasadami dobrostanu zwierząt, ochrony klimatu oraz środowiska naturalnego,
- wzrost rentowności łańcucha dostaw wołowiny kulinarnej i sprawiedliwy podział zysków w łańcuchu produkcyjnym, wzrost kompetencji rolników oraz inne działania wspierające zwiększenie korzyści rynkowych dla producentów i przetwórców,
- innowacyjny i inteligentny rozwój branży, obejmujący wykorzystanie badań naukowych i innowacji do tworzenia powiązań między wiedzą, a działalnością rolniczą,
- integrację łańcucha wartości w duchu przejrzystości i dzielenia wspólnych wartości oraz celów.

Strategia była szeroko konsultowana z hodowcami i producentami bydła mięsnego, rzeźniami zakładami przetwórczymi oraz naukowcami. W odpowiedzi na zdefiniowane wyzwania, przed którymi stoi rynek wołowiny w Polsce, określono kilka kluczowych inicjatyw strategicznych, w tym obniżkę kosztów i podniesienie wartości produkcji poprzez poprawę jakości żywca wołowego. Poprawa jakości materiału genetycznego stad, pozwoli na zwiększenie przychodów oraz optymalizację kosztów oraz umożliwi bardziej zrównoważony rozwój sektora. Wiąże się to z największymi korzyściami, ale i największymi kosztami oraz najdłuższym czasem realizacji.

W czerwcu br. odbyło się pierwsze spotkanie przedstawicieli sektora wołowiny i MRiRW w sprawie strategii „Polska Wołowina 2022” i udziału resortu rolnictwa w jej wdrażaniu.

PODSEKRETARZ STANU

Rafał Romanowski